

HÌNH SỰ HÓA HÀNH VI GÂY LÃNG PHÍ TRONG XÂY DỰNG, BAN HÀNH THỂ CHẾ VỀ QUẢN LÝ, SỬ DỤNG TÀI CHÍNH CÔNG, TÀI SẢN CÔNG, GÓP PHẦN THỰC HIỆN “MỆNH LỆNH” CHỐNG LÃNG PHÍ CỦA TỔNG BÍ THƯ TÔ LÂM

ĐỖ ĐỨC HỒNG HÀ*

Tóm tắt: Hoàn thiện pháp luật hình sự về phòng, chống lãng phí (PCLP) là một giải pháp quan trọng để giữ vững vai trò lãnh đạo của Đảng. Tổng Bí thư Tô Lâm khẳng định, chống lãng phí là một “Mệnh lệnh” chính trị cấp thiết, gắn với phát triển bền vững và phòng, chống tham nhũng (PCTN), tiêu cực. Hướng dẫn số 63-HD/BCĐTW ngày 28/4/2025 của Ban Chỉ đạo Trung ương về PCTN, lãng phí, tiêu cực về một số nội dung trọng tâm về công tác PCLP, Chỉ thị số 43-CT/TW ngày 14/4/2025 của Bộ Chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thể chế hoá chủ trương, đường lối của Đảng về PCTN, lãng phí, tiêu cực thành pháp luật của Nhà nước và Nghị quyết số 66-NQ/TW của Bộ Chính trị về đổi mới công tác xây dựng và thi hành pháp luật đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới cũng nhấn mạnh vai trò đột phá của thể chế, pháp luật trong phát triển đất nước. Trên cơ sở đó, việc hình sự hóa hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về quản lý, sử dụng (QLSD) tài chính công (TCC), tài sản công (TSC) là rất cấp bách và cần thiết.

Từ khóa: Hình sự hóa; tài chính công; tài sản công; lãng phí

Ngày nhận bài: 02/10/2025; Biên tập xong: 15/12/2025; Duyệt đăng: 23/01/2026

THE CRIMINALIZATION OF WASTEFUL CONDUCT IN THE FORMULATION AND PROMULGATION OF INSTITUTIONAL FRAMEWORKS FOR THE MANAGEMENT AND USE OF PUBLIC FINANCE AND PUBLIC ASSETS, CONTRIBUTING TO THE IMPLEMENTATION OF THE GENERAL SECRETARY TO LAM’S “DIRECTIVE” ON COMBATING WASTE

Abstract: Perfecting the criminal law on waste prevention and control is an important solution to maintain the Party's leadership role. The General Secretary To Lam affirmed that fighting against waste is an urgent political “command”, associated with sustainable development and preventing and fighting corruption and negativity. Instruction No. 63-HD/BCĐTW of the Central Steering Committee, Directive No. 43-CT/TW and Resolution No. 66-NQ/TW of the Politburo also emphasize the reaktthrough role of institutions and laws in national development. On that basis, the criminalization of wasteful conduct in the formulation and promulgation of institutional frameworks for the management and use of public finance and public assets is very urgent and necessary.

Keywords: Criminalization; public finance; public assets; waste

Received: Oct 02, 2025; **Editing completed:** Dec 15, 2025; **Accepted for publication:** Jan 23, 2026

Đặt vấn đề

Trong bài “Chống lãng phí”, Tổng Bí thư Tô Lâm khẳng định: Trong mọi giai đoạn cách mạng, Đảng, Nhà nước ta luôn đặc biệt quan tâm công tác PCLP, đã ban hành nhiều nghị quyết, chỉ thị, kết luận về vấn đề này và lãnh đạo cả hệ thống chính trị, toàn dân tổ chức thực hiện đạt nhiều kết quả. Trước yêu cầu tăng cường nguồn lực, khơi dậy sức dân đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới dưới sự lãnh đạo của Đảng, công tác PCLP đang đứng trước những yêu cầu, nhiệm vụ mới rất khẩn trương, cấp bách. Tổng Bí thư Tô Lâm nhấn mạnh: Chúng ta đang đứng trước

co hội lịch sử để đưa đất nước bước vào kỷ nguyên vron mình của dân tộc. Đây cũng là thời điểm để định hình tương lai của chúng ta. Để nắm bắt cơ hội, đẩy lùi thách thức, gia tăng mạnh mẽ nguồn lực chăm lo cho nhân dân, làm giàu cho đất nước trong giai đoạn cách mạng mới, xây dựng tương lai tốt đẹp, công tác PCLP cần được triển khai quyết liệt, đồng bộ với những giải pháp hữu hiệu, tạo sự lan tỏa mạnh mẽ, trở thành tự nguyện, tự giác của mỗi cán bộ, đảng viên và người dân,

* Email: Doduchongha@gmail.com

Tiến sĩ, Phó Chủ nhiệm Ủy ban Pháp luật và Tư pháp của Quốc hội

văn hóa ứng xử trong thời đại mới; chú trọng giải pháp trọng tâm là tập trung hoàn thiện và tổ chức triển khai có hiệu quả thể chế PCLP; xử lý nghiêm các cá nhân, tập thể có hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC. Tiếp tục nghiên cứu, sửa đổi quy định của pháp luật về chống lãng phí theo hướng tạo cơ sở pháp lý đầy đủ, đồng bộ cho giám sát, kiểm tra, phát hiện, xử lý mạnh, có tính răn đe cao đối với hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC. Đẩy mạnh phát hiện, xử lý nghiêm minh các vụ vi phạm gây lãng phí lớn TSC theo tinh thần “xử lý một vụ cảnh tỉnh cả vùng, cả lĩnh vực”. Để thực hiện “Mệnh lệnh” này của Tổng Bí thư Tô Lâm, việc hình sự hóa hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC là rất cấp bách và cần thiết.

1. Cơ sở lý luận của việc hình sự hóa hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về quản lý, sử dụng tài chính công, tài sản công

Hình sự hóa là quá trình Nhà nước xác định, quy định một hành vi là nguy hiểm cho xã hội đến mức bị coi là tội phạm và cần thiết phải áp dụng chế tài hình sự. Theo PGS.TS. Nguyễn Ngọc Chí, hình sự hóa là sự phản ứng mạnh nhất của Nhà nước đối với hành vi vi phạm có tính nguy hiểm cao, trong đó thiệt hại tài sản xã hội là một chỉ số đáng kể để xác định tính chất tội phạm¹.

Hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC trong thời gian gần đây khá phổ biến, gây hậu quả nghiêm trọng cho nền kinh tế, làm xói mòn niềm tin của nhân dân vào hiệu lực quản lý nhà nước. Chính vì vậy, Tổng Bí thư Tô Lâm đã xác định lãng phí, thất thoát “là biểu hiện của tội phạm về chức vụ, cần xử lý hình sự nếu đủ yếu tố cấu thành”². Tại Hội nghị toàn quốc tổng kết công tác PCTN, tiêu cực ngày 12/6/2024, Tổng Bí thư Tô Lâm nhấn mạnh: Phải làm rõ trách nhiệm, xử lý nghiêm người để xảy ra lãng phí, thất thoát tài sản Nhà nước, kể cả không có vụ lợi cá nhân. Đây là quan điểm chỉ đạo có

tính nguyên tắc, đặt ra yêu cầu cấp thiết hoàn thiện hệ thống pháp luật, trong đó có pháp luật hình sự, để xử lý nghiêm các hành vi lãng phí nghiêm trọng, trong đó có hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC. Quan điểm này phản ánh nhận thức mới về mức độ nguy hiểm của hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC, đòi hỏi phải nghiên cứu một cách có hệ thống cơ sở lý luận, pháp lý và thực tiễn của việc hình sự hóa hành vi này. TS. Nguyễn Văn Đài cũng cho rằng, không ít hành vi thiếu trách nhiệm, tắc trách, không tuân thủ quy trình xây dựng thể chế, đã và đang gây hậu quả nặng nề về ngân sách và hiệu quả chính sách³. Khi hậu quả đạt đến ngưỡng thiệt hại đáng kể, cần xem xét xử lý hình sự để nâng cao trách nhiệm của cá nhân hoạch định và thi hành chính sách.

Bên cạnh đó, khoa học pháp lý hình sự hiện đại ngày càng nhấn mạnh vai trò phòng ngừa và răn đe thông qua chính sách hình sự hợp lý. Như PGS.TS. Trịnh Quốc Toàn nhận định, việc hình sự hóa hành vi vi phạm trong lĩnh vực quản lý kinh tế phải được cân nhắc trên cơ sở hậu quả thiệt hại thực tế và mức độ lỗi cá nhân, tránh hình sự hóa tràn lan nhưng cũng không để lọt hành vi nguy hiểm⁴. Hình sự hóa hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC là một bước tiến phù hợp với yêu cầu xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Đây không chỉ là phản ứng pháp lý cần thiết với hành vi nguy hiểm cho xã hội này, mà còn đáp ứng thực tế trước “mệnh lệnh chính trị” mạnh mẽ của người đứng đầu Đảng.

Lãng phí, theo tư tưởng Hồ Chí Minh, nền tảng lý luận xuyên suốt trong quan điểm của Đảng, là một căn bệnh nguy hiểm, phản ánh sự thoái hóa đạo đức và làm suy yếu nền kinh tế quốc dân. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng nhấn mạnh: “Tham ô, lãng phí và bệnh quan liêu là kẻ thù của Nhân dân, của Chính phủ... Tội lỗi ấy cũng nặng như tội lỗi của Việt gian, mật thám”⁵.

³ Nguyễn, V. Đ. (2023). Trách nhiệm hình sự đối với hành vi vi phạm quy trình ban hành chính sách gây hậu quả nghiêm trọng. *Tạp chí Luật học*, số 5/2023, tr. 45-53.

⁴ Trịnh, Q. T. (2022). Hoàn thiện chính sách hình sự Việt Nam trong điều kiện mới. *Tạp chí Nhà nước và Pháp luật*, số 9/2022, tr. 7-15.

⁵ Hồ, C. M. (1952). *Thực hành tiết kiệm* (tr. 20). Nhà xuất bản Sự thật.

¹ Nguyễn, N. C. (2020). *Giáo trình Luật hình sự Việt Nam - Phần chung*. (tr. 67-69). Nhà xuất bản Công an nhân dân.

² Tô, L. (2024). Chống lãng phí là nhiệm vụ rất cấp bách, cần xử lý hình sự nếu đủ yếu tố cấu thành. Phát biểu tại Phiên họp thứ 21 của Ban Chỉ đạo Trung ương về PCTN, tiêu cực. Báo Nhân Dân, ngày 11/10/2024.

Trên cơ sở đó, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn xem chống lãng phí không chỉ là yêu cầu quản lý mà còn là nhiệm vụ đạo đức, chính trị, gắn với công tác xây dựng Đảng và phát triển bền vững quốc gia. Chỉ thị số 21-CT/TW ngày 21/12/2012 của Ban Bí thư Trung ương Đảng về đẩy mạnh thực hành tiết kiệm, chống lãng phí xác định rõ: “Lãng phí là việc sử dụng tài sản, ngân sách, thời gian lao động, tài nguyên quốc gia không đúng mục đích, vượt định mức, tiêu chuẩn, gây thiệt hại cho Nhà nước và xã hội, làm giảm hiệu quả đầu tư và năng suất quốc gia”. Khái niệm này tiếp tục được kế thừa và nhấn mạnh trong Chỉ thị số 27-CT/TW ngày 25/12/2023 của Bộ Chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thực hành tiết kiệm, chống lãng phí, trong đó khẳng định: “Lãng phí là một biểu hiện nghiêm trọng của suy thoái đạo đức, làm xói mòn nguồn lực quốc gia, cản trở phát triển kinh tế - xã hội, cần được đấu tranh phòng, chống một cách quyết liệt, như PCTN”. Theo Điều 3 Luật Thực hành tiết kiệm, chống lãng phí năm 2013, “lãng phí là hành vi sử dụng tài chính, tài sản, thời gian, lao động, đất đai, tài nguyên... không đúng mục đích, vượt quá tiêu chuẩn, định mức, chế độ, không hiệu quả hoặc không đem lại giá trị tương xứng với chi phí bỏ ra”. Theo khoa học luật hình sự và tác giả nhất trí với khái niệm này: “Lãng phí được hiểu là hậu quả tiêu cực của hành vi trái pháp luật trong QLSD TCC, TSC, làm giảm giá trị, hiệu quả, hoặc tiêu hao không cần thiết tài sản, ngân sách, nguồn lực quốc gia mà không có yếu tố vụ lợi cá nhân”⁶.

Tội phạm, theo quy định tại khoản 1 Điều 8 của Bộ luật Hình sự năm 2015 (được sửa đổi, bổ sung năm 2017, 2024 và 2025)⁷ (sau đây gọi là BLHS), “là hành vi nguy hiểm cho xã hội được quy định trong BLHS, do người có năng lực trách nhiệm hình sự thực hiện một cách cố ý hoặc vô ý, xâm phạm độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ Tổ quốc, xâm phạm chế độ chính trị, chế độ kinh tế, nền văn hóa, quốc phòng,

an ninh, trật tự, an toàn xã hội, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, xâm phạm quyền con người, quyền, lợi ích hợp pháp của công dân, xâm phạm những lĩnh vực khác của trật tự pháp luật xã hội chủ nghĩa mà theo quy định của BLHS phải bị xử lý hình sự”⁸. Trên cơ sở khái niệm lãng phí và khái niệm tội phạm, tác giả cho rằng, **các tội phạm lãng phí** “là những hành vi nguy hiểm cho xã hội được quy định trong BLHS, do người có năng lực trách nhiệm hình sự thực hiện một cách cố ý và không có động cơ vụ lợi hoặc vô ý, xâm phạm tài sản, ngân sách, nguồn lực quốc gia mà theo quy định của BLHS phải bị xử lý hình sự”.

Căn cứ vào khái niệm các tội phạm lãng phí và nghiên cứu BLHS, tác giả thấy có 03 tội được coi là tội phạm lãng phí, quy định tại 03 điều luật, cụ thể: (1) Điều 179 - Tội thiếu trách nhiệm gây thiệt hại đến tài sản của Nhà nước, cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp là hành vi thiếu trách nhiệm gây thiệt hại đến tài sản của Nhà nước, cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp, do người có nhiệm vụ trực tiếp trong công tác quản lý tài sản của Nhà nước, cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp thực hiện với lỗi vô ý. (2) Điều 219 - Tội vi phạm quy định về QLSD tài sản nhà nước gây thất thoát, lãng phí là hành vi vi phạm chế độ QLSD tài sản nhà nước gây thất thoát, lãng phí, do người được giao QLSD tài sản nhà nước thực hiện với lỗi cố ý. Đây là tội duy nhất trong BLHS có từ “lãng phí” trong tội danh. (3) Điều 360 - Tội thiếu trách nhiệm gây hậu quả nghiêm trọng là hành vi vì thiếu trách nhiệm mà không thực hiện hoặc thực hiện không đúng nhiệm vụ được giao gây hậu quả nghiêm trọng, do người có chức vụ, quyền hạn thực hiện với lỗi vô ý. Trong 03 điều luật này, Điều 179 (Tội thiếu trách nhiệm gây thiệt hại đến tài sản của Nhà nước, cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp) và Điều 360 (Tội thiếu trách nhiệm gây hậu quả nghiêm trọng) tuy không có từ “lãng phí” trong tội danh nhưng bản chất đều là hành vi gây lãng phí tài sản của Nhà nước, cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp⁹, là tiêu chí để xếp các tội

⁶ Đào, T. U. (Chủ biên) (2021). *Giáo trình Luật Hình sự Việt Nam - Phần các tội phạm* (tr. 337-340). Nhà xuất bản Công an nhân dân.

⁷ Văn phòng Quốc hội (2025). *Văn bản hợp nhất BLHS năm 2015, được sửa đổi, bổ sung bởi Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của BLHS năm 2017; Luật Tư pháp người chưa thành niên năm 2024; Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của BLHS năm 2025*.

⁸ Văn phòng Quốc hội, Tlđđ.

⁹ Viện Khoa học Thanh tra (2019). *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn trong công tác PCLP ở Việt Nam*. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr. 42.

phạm này thành 01 nhóm riêng¹⁰ - Các tội phạm lãng phí. Tuy nhiên, các quy định này chưa đầy đủ và chưa thể hiện được hết tính đặc thù và mức độ nguy hiểm riêng biệt của hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC. Đặc biệt, hiện nay, theo Hướng dẫn số 63-HD/BCĐTW ngày 28/4/2025 của Ban Chỉ đạo Trung ương về PCTN, lãng phí, tiêu cực về một số nội dung trọng tâm về công tác PCLP thì hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC phải bị trừng trị nghiêm khắc¹¹. Do đó, cần thiết phải hình sự hóa hành vi vi phạm này trong BLHS nhằm nâng cao hiệu quả đấu tranh PCLP.

2. Cơ sở thực tiễn của việc hình sự hóa hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về quản lý, sử dụng tài chính công, tài sản công

Trong giai đoạn 2020-2024¹², công tác xây dựng, hoàn thiện hệ thống pháp luật, tiêu chuẩn, định mức, chế độ tiếp tục được Chính phủ, các bộ, ngành, địa phương quan tâm chỉ đạo và đạt nhiều kết quả tích cực, góp phần quan trọng vào việc thực hành tiết kiệm, chống lãng phí trên các lĩnh vực.

Thứ nhất, về kết quả đạt được: Hệ thống pháp luật liên quan đến QLSD tài nguyên, ngân sách, TSC, đầu tư công, mua sắm công... tiếp tục được hoàn thiện với nhiều văn bản quy phạm pháp luật quan trọng được ban hành. Trong từng năm, Chính phủ trình Quốc hội thông qua trung bình 12-15 luật, trình Ủy ban Thường vụ Quốc hội nhiều pháp lệnh; đồng thời ban hành hàng trăm nghị định, quyết định, thông tư hướng dẫn, tạo hành lang pháp lý đầy đủ, rõ ràng cho việc QLSD hiệu quả nguồn lực nhà nước. Các bộ, ngành

¹⁰ Nguyễn, N. H. (2020). “Phân loại tội phạm kinh tế và phi kinh tế trong Luật Hình sự Việt Nam”. *Tạp chí Nhà nước và Pháp luật*, số 7/2020, tr. 14-21.

¹¹ Hướng dẫn số 63-HD/BCĐTW ngày 28/4/2025 của Ban Chỉ đạo Trung ương về một số nội dung trọng tâm về công tác PCLP.

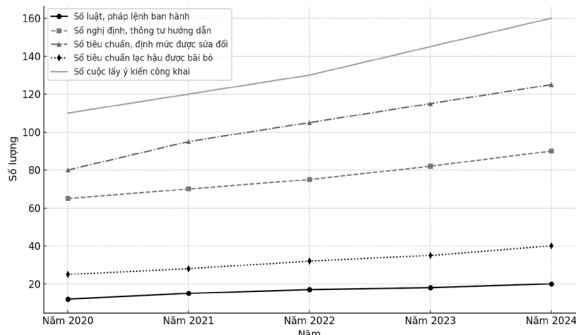
¹² Chính phủ (2021-2025). *Báo cáo số 221/BC-CP ngày 08/7/2021 về kết quả thực hành tiết kiệm, chống lãng phí trong năm 2020*, *Báo cáo số 177/BC-CP ngày 13/5/2022 về kết quả thực hành tiết kiệm, chống lãng phí trong năm 2021*, *Báo cáo số 234/BC-CP ngày 17/5/2023 về kết quả thực hành tiết kiệm, chống lãng phí trong năm 2022*, *Báo cáo số 240/BC-CP ngày 17/5/2024 về kết quả thực hành tiết kiệm, chống lãng phí trong năm 2023* và *Báo cáo số 411 BC-CP ngày 12/5/2025 về kết quả thực hành tiết kiệm, chống lãng phí trong năm 2024*.

đã tập trung rà soát, xây dựng, bổ sung, sửa đổi nhiều định mức kinh tế - kỹ thuật, tiêu chuẩn, chế độ trong các lĩnh vực như: Đầu tư xây dựng, mua sắm công, QLSD TCC, TSC, quản lý đất đai, tài nguyên, bảo vệ môi trường... Đây là cơ sở quan trọng để kiểm soát chặt chẽ các khoản chi, hạn chế thất thoát, lãng phí. Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ chỉ đạo quyết liệt việc công khai, minh bạch trong xây dựng pháp luật, lấy ý kiến rộng rãi các tổ chức, cá nhân, doanh nghiệp và chuyên gia, qua đó nâng cao chất lượng chính sách và giảm thiểu khả năng phát sinh lãng phí trong tổ chức thực hiện. Công tác rà soát, hệ thống hóa văn bản quy phạm pháp luật được đẩy mạnh. Nhiều văn bản pháp luật mâu thuẫn, chồng chéo, không còn phù hợp đã được sửa đổi, bãi bỏ kịp thời, góp phần tiết kiệm thời gian, chi phí tuân thủ pháp luật cho người dân và doanh nghiệp. Kết quả này được thể hiện qua bảng và biểu đồ sau đây:

Bảng: Kết quả chống lãng phí trong xây dựng luật, pháp lệnh, tiêu chuẩn, định mức, chế độ giai đoạn 2020-2024

Nội dung	Năm 2020	Năm 2021	Năm 2022	Năm 2023	Năm 2024
Số luật, pháp lệnh được ban hành	12	15	17	18	20
Số nghị định, thông tư hướng dẫn	65	70	75	82	90
Số tiêu chuẩn, định mức, chế độ được sửa đổi, bổ sung	80	95	105	115	125
Số tiêu chuẩn, định mức, chế độ lạc hậu được bãi bỏ	25	28	32	35	40
Số cuộc lấy ý kiến công khai dự thảo văn bản	110	120	130	145	160

Biểu đồ: Diễn biến một số chỉ tiêu về công tác chống lãng phí trong xây dựng luật, pháp lệnh, tiêu chuẩn, định mức, chế độ giai đoạn 2020-2024

Thứ hai, về hạn chế, tồn tại: Một số dự thảo văn bản pháp luật còn chậm tiến độ, chất lượng chưa cao, nội dung còn trùng lặp, chưa phù hợp thực tiễn, dẫn tới việc ban hành chậm làm ảnh hưởng đến hiệu quả quản lý nhà nước và kiểm soát lãng phí. Một số quy định về tiêu chuẩn, định mức chưa theo kịp yêu cầu thực tiễn hoặc còn lạc hậu, chưa phù hợp với điều kiện phát triển mới, gây khó khăn cho công tác kiểm tra, giám sát việc sử dụng ngân sách, TSC. Công tác phối hợp giữa các cơ quan trong xây dựng pháp luật có lúc chưa chặt chẽ, còn tình trạng đùn đẩy trách nhiệm hoặc thiếu chủ động. Tình trạng nợ đọng văn bản hướng dẫn thi hành luật, pháp lệnh tuy đã giảm nhưng vẫn còn xảy ra, ảnh hưởng đến hiệu lực thi hành pháp luật và khả năng kiểm soát lãng phí.

Thứ ba, về nguyên nhân của hạn chế, tồn tại: Một bộ phận cán bộ làm công tác xây dựng pháp luật chưa đáp ứng được yêu cầu về chuyên môn, kỹ năng. Việc phân công, phối hợp giữa các cơ quan, đơn vị trong xây dựng pháp luật chưa thật sự rõ ràng, đồng bộ và hiệu quả. Một số cơ chế, chính sách chưa sát thực tiễn, chậm được điều chỉnh khi phát sinh bất cập. Nguồn lực đầu tư cho công tác xây dựng, rà soát, hoàn thiện pháp luật còn hạn chế.

Nhìn chung, công tác xây dựng luật, pháp lệnh, tiêu chuẩn, định mức, chế độ trong

giai đoạn 2020-2024 đã có nhiều tiến bộ rõ rệt, góp phần tích cực vào việc PCLP, nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước và sử dụng nguồn lực. Tuy nhiên, để phát huy tốt hơn nữa vai trò của hệ thống pháp luật trong thực hành tiết kiệm, chống lãng phí, cần tiếp tục đổi mới quy trình xây dựng pháp luật, siết chặt kỷ luật, kỷ cương trong công tác soạn thảo, ban hành văn bản, đồng thời thường xuyên cập nhật, rà soát để sửa đổi, bổ sung kịp thời các quy định không còn phù hợp.

3. Đề xuất hướng hình sự hóa hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về quản lý, sử dụng tài chính công, tài sản công

Để không bỏ lọt hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC và thể hiện quyết tâm hình sự hóa loại hành vi đặc biệt nguy hiểm này theo tư tưởng Hồ Chí Minh (*"tham ô có hại nhưng lãng phí có khi còn hại nhiều hơn"*¹³. *"Lãng phí cùng với tham ô "kẻ thù của nhân dân, của bộ đội và của Chính phủ... tham ô, lãng phí... phá hoại tinh thần, phạm sức lực, tiêu hao của cải của Chính phủ và của nhân dân. Tội lỗi ấy cũng nặng như tội lỗi Việt gian, mật thám"*¹⁴. *"Chống tham ô, lãng phí... cũng quan trọng và cần kịp như việc đánh giặc trên mặt trận"*¹⁵); khẳng định của Tổng Bí thư Tô Lâm (*"Tham nhũng và lãng phí đều là những biểu hiện của suy thoái đạo đức, lợi ích nhóm, làm tổn hại đến lòng tin của nhân dân, cản trở phát triển đất nước"*¹⁶) và Hướng dẫn số 63-HD/BCĐTW, tác giả đề nghị hình sự hóa hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC trong BLHS, trên cơ sở tham chiếu với quy định về tội tham ô tài sản, cụ thể như sau:

¹³ Hồ, C. M. (2011), *Toàn tập*, Tập 7 (tr. 345). Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.

¹⁴ Hồ, C. M., *Toàn tập*, T1dd, tr. 357.

¹⁵ Hồ, C. M., *Toàn tập*, T1dd, tr. 358.

¹⁶ Tô, L. (2024), Phát biểu chỉ đạo tại Hội nghị toàn quốc triển khai công tác PCTN, tiêu cực năm 2024. *noichinh.vn*.

<p style="text-align: center;">BLHS NĂM 2015</p>	<p style="text-align: center;">ĐỀ XUẤT HƯỚNG HÌNH SỰ HÓA HÀNH VI GÂY LÃNG PHÍ TRONG XÂY DỰNG, BAN HÀNH THỂ CHẾ VỀ QLSD TCC, TSC</p>
<p>Điều 353. Tội tham ô tài sản</p> <p>1. Người nào lợi dụng chức vụ, quyền hạn chiếm đoạt tài sản mà mình có trách nhiệm quản lý trị giá từ 2.000.000 đồng đến dưới 100.000.000 đồng hoặc dưới 2.000.000 đồng nhưng thuộc một trong các trường hợp sau đây, thì bị phạt tù từ 02 năm đến 07 năm:</p> <p>a) Đã bị xử lý kỷ luật về hành vi này mà còn vi phạm;</p> <p>b) Đã bị kết án về một trong các tội quy định tại Mục 1 Chương này, chưa được xóa án tích mà còn vi phạm.</p>	<p><i>Điều... Tội gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC</i></p> <p>1. Người nào thực hiện một trong các hành vi sau đây gây lãng phí TCC, TSC trị giá từ 2.000.000 đồng đến dưới 100.000.000 đồng hoặc dưới 2.000.000 đồng nhưng đã bị xử lý kỷ luật về hành vi này mà còn vi phạm hoặc đã bị kết án về một trong các tội quy định tại Mục 2 Chương này, chưa được xóa án tích mà còn vi phạm, thì bị phạt tiền từ 100.000.000 đồng đến dưới 1.000.000.000 đồng hoặc phạt tù từ 02 năm đến 07 năm:</p> <p>a) Lãnh đạo, chỉ đạo, tham mưu, ban hành các văn bản về QLSD TCC, TSC trái chủ trương, quy định;</p> <p>b) Không ban hành hoặc chậm ban hành, sửa đổi, bổ sung hoặc cố ý ban hành các văn bản về QLSD TCC, TSC, về chế độ, định mức, tiêu chuẩn trái quy định.</p>
<p>2. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp sau đây, thì bị phạt tù từ 07 năm đến 15 năm:</p> <p>a) Có tổ chức;</p> <p>b) Dùng thủ đoạn xảo quyệt, nguy hiểm;</p> <p>c) Phạm tội 02 lần trở lên;</p> <p>d) Chiếm đoạt tài sản trị giá từ 100.000.000 đồng đến dưới 500.000.000 đồng;</p> <p>đ) Chiếm đoạt tiền, tài sản dùng vào mục đích xóa đói, giảm nghèo; tiền, phụ cấp, trợ cấp, ưu đãi đối với người có công với cách mạng; các loại quỹ dự phòng hoặc các loại tiền, tài sản trợ cấp, quyên góp cho những vùng bị thiên tai, dịch bệnh hoặc các vùng kinh tế đặc biệt khó khăn;</p> <p>e) Gây thiệt hại về tài sản từ 1.000.000.000 đồng đến dưới 3.000.000.000 đồng;</p> <p>g) Ảnh hưởng xấu đến đời sống của cán bộ, công chức, viên chức và người lao động trong cơ quan, tổ chức.</p>	<p>2. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp sau đây, thì bị phạt tiền từ 1.000.000.000 đồng đến dưới 5.000.000.000 đồng hoặc phạt tù từ 07 năm đến 15 năm:</p> <p>a) Phạm tội 02 lần trở lên;</p> <p>b) Gây lãng phí TCC, TSC trị giá từ 100.000.000 đồng đến dưới 500.000.000 đồng;</p> <p>c) Gây lãng phí TCC, TSC dùng vào mục đích xóa đói, giảm nghèo; phụ cấp, trợ cấp, ưu đãi đối với người có công với cách mạng; trợ cấp, quyên góp cho những vùng bị thiên tai, dịch bệnh hoặc các vùng kinh tế đặc biệt khó khăn;</p> <p>d) Ảnh hưởng xấu đến đời sống của cán bộ, công chức, viên chức và người lao động trong cơ quan, tổ chức.</p>
<p>3. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp sau đây, thì bị phạt tù từ 15 năm đến 20 năm:</p> <p>a) Chiếm đoạt tài sản trị giá từ 500.000.000 đồng đến dưới 1.000.000.000 đồng;</p> <p>b) Gây thiệt hại về tài sản từ 3.000.000.000 đồng đến dưới 5.000.000.000 đồng;</p> <p>c) Gây ảnh hưởng xấu đến an ninh, trật tự, an toàn xã hội;</p> <p>d) Dẫn đến doanh nghiệp hoặc tổ chức khác bị phá sản hoặc ngừng hoạt động.</p>	<p>3. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp sau đây, thì bị phạt tiền từ 5.000.000.000 đồng đến dưới 10.000.000.000 đồng hoặc phạt tù từ 15 năm đến 20 năm:</p> <p>a) Gây lãng phí TCC, TSC trị giá từ 500.000.000 đồng đến dưới 1.000.000.000 đồng;</p> <p>b) Gây ảnh hưởng xấu đến an ninh, trật tự, an toàn xã hội;</p> <p>c) Dẫn đến doanh nghiệp hoặc tổ chức khác bị phá sản hoặc ngừng hoạt động.</p>

<p>4. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp sau đây, thì bị phạt tù 20 năm hoặc tù chung thân:</p> <p>a) Chiếm đoạt tài sản trị giá 1.000.000.000 đồng trở lên;</p> <p>b) Gây thiệt hại về tài sản 5.000.000.000 đồng trở lên.</p>	<p>4. Phạm tội gây lãng phí TCC, TSC trị giá từ 1.000.000.000 đồng trở lên, thì bị phạt tiền từ 10.000.000.000 đồng đến 20.000.000.000 đồng, phạt tù 20 năm hoặc tù chung thân.</p>
<p>5. Người phạm tội còn bị cấm đảm nhiệm chức vụ nhất định từ 01 năm đến 05 năm, có thể bị phạt tiền từ 60.000.000 đồng đến 200.000.000 đồng, tịch thu một phần hoặc toàn bộ tài sản.</p>	<p>5. Người phạm tội còn bị cấm đảm nhiệm chức vụ, <u>cấm hành nghề hoặc làm công việc nhất định từ 01 năm đến 05 năm, có thể bị phạt tiền từ 60.000.000 đồng đến 200.000.000 đồng, tịch thu một phần hoặc toàn bộ tài sản.</u></p>

Kết luận

Hình sự hóa hành vi gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC là yêu cầu cấp bách cả về chính trị - pháp lý - quản trị công, nhằm thực thi “Mệnh lệnh” chống lãng phí của Tổng Bí thư Tô Lâm, cụ thể hóa tư tưởng Hồ Chí Minh và các chỉ đạo của Đảng về thực hành tiết kiệm, PCLP. Khảo sát lý luận và thực tiễn cho thấy: Mặc dù BLHS hiện hành đã có các tội danh có bản chất “lãng phí” (Điều 179, 219 và 360), song còn “khoảng trống” đối với các hành vi gây lãng phí ngay từ khâu kiến tạo thể chế - chậm ban hành, không ban hành, ban hành trái thẩm quyền, trái chủ trương, trái luật, hoặc cố ý duy trì định mức, tiêu chuẩn lạc hậu - dẫn đến hậu quả thất thoát, lãng phí nguồn lực ở quy mô rộng, dai dẳng và khó khắc phục.

Để khắc phục khoảng trống này, bài viết kiến nghị bổ sung một tội danh độc lập trong BLHS về “gây lãng phí trong xây dựng, ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC”, với cấu thành chặt chẽ, thỏa mãn đồng thời các nguyên tắc hợp hiến, hợp pháp, cần thiết và tương xứng, bảo đảm không “hình sự hóa quan hệ hành chính - chính sách” một cách cực đoan. Theo đó, (i) khách thể bị xâm hại là trật tự quản lý kinh tế - TCC và TSC; (ii) mặt khách quan là hành vi vi phạm quy trình, thẩm quyền, nội dung trong hoạt động xây dựng, ban hành thể chế, có quan hệ nhân quả trực tiếp với giá trị lãng phí xác định được; (iii) chủ thể là người có chức vụ, quyền hạn hoặc nhiệm vụ trong hoạt động xây dựng, ban hành thể chế; (iv) lỗi là cố ý xây dựng,

ban hành thể chế về QLSD TCC, TSC trái chủ trương, trái luật, cố ý duy trì định mức lạc hậu...); (v) định lượng hậu quả gắn với ngưỡng giá trị lãng phí theo các mức (khung hình phạt) tương thích với nhóm tội tham nhũng, vừa bảo đảm tính răn đe, vừa bảo đảm phân hóa trách nhiệm hình sự hợp lý./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Tư pháp (2022). *Giáo trình Luật Hình sự Việt Nam - Phần các tội phạm*. Nhà xuất bản Công an nhân dân.
2. Nguyễn, N. C. (2020). *Giáo trình Luật Hình sự Việt Nam - Phần chung*. Nhà xuất bản Công an nhân dân.
3. Nguyễn, V. Đ. (2023). Trách nhiệm hình sự đối với hành vi vi phạm quy trình ban hành chính sách gây hậu quả nghiêm trọng. *Tạp chí Luật học*, số 5/2023.
4. Nguyễn, N. H. (2020). Phân loại tội phạm kinh tế và phi kinh tế trong Luật Hình sự Việt Nam. *Tạp chí Nhà nước và Pháp luật*, số 7.
5. Tô, L. (2024). *Chống lãng phí*. <https://baotintuc.vn/thoi-su/bai-viet-cua-tong-bi-thu-chu-tich-nuoc-to-lam-ve-chong-lang-phi-20241013155922590.htm>.
6. Tô, L. (2024). Chống lãng phí là nhiệm vụ rất cấp bách, cần xử lý hình sự nếu đủ yếu tố cấu thành. Phát biểu tại phiên họp thứ 21 của Ban Chỉ đạo Trung ương về PCTN, tiêu cực. *Báo Nhân Dân*.
7. Tô, L. (2024). Phát biểu chỉ đạo tại Hội nghị toàn quốc triển khai công tác PCTN, tiêu cực năm 2024. noichinh.vn.
8. Hồ, C. M. (1952). *Thực hành tiết kiệm*. Nhà xuất bản Sự thật.
9. Hồ, C. M. (2011). *Toàn tập*. Tập 7. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.
10. Trịnh, Q. T. (2022). Hoàn thiện chính sách hình sự Việt Nam trong điều kiện mới. *Tạp chí Nhà nước và Pháp luật*, số 9/2022.
11. Đào, T. U. (Chủ biên). (2021). *Giáo trình Luật Hình sự Việt Nam - Phần các tội phạm*. Nhà xuất bản Công an nhân dân.
12. Viện Khoa học Thanh tra (2019). *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn trong công tác PCLP ở Việt Nam*. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.